

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки праці та соціального розвитку

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри економіки праці та
соціального розвитку
(протокол № 13
від “16” червня 2020 р.)
Завідувач кафедри

_____ д.е.н., проф. Єрмаков О.Ю.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“УПРАВЛІНСЬКА ЕКОНОМІКА”**

Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітні програми	«Економіка підприємства», «Прикладна економіка»
Факультет	економічний
Розробники:	Ткачук Вадим Анатолійович, доктор економічних наук, професор кафедри економіки праці та соціального розвитку; Балан Олександр Дмитрович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки праці та соціального розвитку.

Київ - 2020

1. Опис навчальної дисципліни

«Управлінська економіка»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Галузь знань	05 “Соціальні та поведінкові науки”	
Спеціальність	051 “Економіка”	
Освітні програми	«Економіка підприємства», «Прикладна економіка»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов’язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	2	1
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	6 год.
Самостійна робота	60 год.	106 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

Дисципліна «Управлінська економіка» спрямована на отримання студентами знань і навичок прийняття рішень для стратегічного розвитку бізнесу, управління підприємством в умовах конкуренції, ризиків і мінливості економічного середовища. Знання отриманні в результаті вивчення дисципліни допоможуть зрозуміти і інтерпретувати економічну реальність і механізми функціонування сучасної економіки, а також полегшить практичне використання економічної інформації і її вмілої обробки. Серед основних питань названої дисципліни такі: операційне управління малими і середніми підприємствами; корпоративні фінанси і їх використання; конкурентоспроможність підприємств; аналіз ринку та маркетингові дослідження; управління персоналом, витратами, якістю; страхування і ризик в бізнесі, логістика; управління проектами; стратегічне управління; управлінський облік; бренд-менеджмент; ведення переговорів; PR; лобіювання;

регулювання економіки і політики в області конкуренції; трудове право; корпоративна соціальна відповідальність.

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: опанування науковими положеннями економічної роботи управлінського персоналу підприємства, формування системи теоретичних і прикладних знань про методи і процеси управління формуванням, функціонуванням та розвитком потенціалу підприємства як збалансованої соціально-економічної системи.

Завдання:

- формування знань про закономірності розвитку підприємств та організацій й особливості економічної роботи в умовах глобалізації економіки і конкуренції;
- набуття навиків з організації трудових процесів, управління витратами, потенціалом підприємницьких структур, корпоративними фінансами і їх використання;
- оволодіння прийомами й методами управління бізнес-проектами і програмами;
- вивчення мотиваційної поведінки працівників, управління персоналом та уміння застосовувати адекватні для конкретних виробничих умов системи мотивації праці;
- оволодіння способами аналізу соціальних процесів та вміння користуватись прийомами регулювання соціально-трудомих відносин;
- ознайомлення з міжнародним досвідом роботи організацій у сфері управління підприємством, регулювання економіки і політики в умовах конкуренції.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен.

знати: понятійний апарат дисципліни; теоретичні основи та методичні підходи до управління потенціалом підприємства в цілому та окремими його складовими; методи і процеси формування, функціонування та розвитку потенціалу підприємства;

вміти: на практиці застосовувати методологічний апарат дисципліни; використовувати методи та інструменти управлінської роботи; виконувати дії щодо формування, використання та розвитку потенціалу підприємства; проводити оцінку досягнення цілей управління потенціалом підприємства; проводити аналіз результативності підприємницьких структур; обґрунтовувати і використовувати механізми запобігання кризі та антикризового управління.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності:

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність працювати в команді;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень;
- здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси;
- здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання;
- здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері;
- здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

програмні результати навчання:

- формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем;
- розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;
- розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та вміння управляти персоналом і працювати в команді;
- обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень;

- збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань;
- приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень;
- застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами;
- визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів;
- обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики;
- оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;
- розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
–денної та заочної форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади управлінської економіки														
Тема 1. Концептуальні засади управлінської економіки	1	8	2	2			4	12	2	3				7
Тема 2. Особливості функціонування організаційних структур в управлінні підприємствами	2	8	2	2			4	6						6
Тема 3. Альтернативні моделі поведінки виробничого підприємства в ринковому середовищі	3	8	2	2			4	6						6
Тема 4. Управління економічною власністю суб'єктів господарювання	4	8	2	2			4	10	2					8
Тема 5. Системний підхід до управління персоналом	5	8	2	2			4	8						8
Тема 6. Методичні засади антикризового управління підприємствами	6	8	2	2			4	8						8
Тема 7: Управління земельними ресурсами – завдання, функції та принципи	7	10	3	3			4	8						8
Разом за змістовим модулем 1	58		15	15			28	58	4	3				51
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти управлінської економіки														
Тема 8. Управлінські рішення при різних умовах господарювання (визначеності, ризику, невизначеності)	8	10	2	2			6	10	2					8

Продовження таблиці: «Програма та структура навчальної дисципліни»

Тема 9. Оцінка виробничих функцій в системі управління підприємством	9	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Механізми формування та управління витратами через центри відповідальності	10/11	12	3	3			6	10	2				8
Тема 11. Управління фінансово-кредитним забезпеченням підприємств	12	8	2	2			4	10		2			8
Тема 12. Теоретико-методологічна модель управління потенціалом за вартісними критеріями	13	8	2	2			4	8					8
Тема 13. Маркетингова діяльність в системі управління підприємством	14	8	2	2			4	8					8
Тема 14. Системний аналіз та системний підхід в організації діяльності підприємства	15	8	2	2			4	8					8
Разом за змістовим модулем 2	62		15	15			32	62	4	2			56
<i>Усього годин</i>	120		30	30			60	120	8	5			107
Курсовий проект (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-		-
<i>Усього годин</i>	120		30	30			60	120	8	5			107

4.Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

5.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Концептуальні засади управлінської економіки	2
2	Тема 2. Особливості функціонування організаційних структур в управлінні підприємствами	2
3	Тема 3. Альтернативні моделі поведінки виробничого підприємства в ринковому середовищі	2
4	Тема 4. Управління економічною власністю суб'єктів господарювання	2
5	Тема 5. Системний підхід до управління персоналом	2

6	Тема 6. Методичні засади антикризового управління підприємствами	2
7	Тема 7: Управління земельними ресурсами – завдання, функції та принципи	3
8	Тема 8. Управлінські рішення при різних умовах господарювання (визначеності, ризику, невизначеності)	2
9	Тема 9. Оцінка виробничих функцій в системі управління підприємством	2
10	Тема 10. Механізми формування та управління витратами через центри відповідальності	3
11	Тема 11. Управління фінансово-кредитним забезпеченням підприємств	2
12	Тема 12. Теоретико-методологічна модель управління потенціалом за вартісними критеріями	2
13	Тема 13. Маркетингова діяльність в системі управління підприємством	2
14	Тема 14. Системний аналіз та системний підхід в організації діяльності підприємства	2
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

Контрольні питання

1. Поняття та об'єкти курсу.
2. Предмет і завдання.
3. Методи науки.
4. Операційне управління малими і середніми підприємствами.
5. Корпоративні фінанси і їх використання.
6. Модель максимізації прибутку.
7. Модель максимізації продаж..
8. Система внутрішньогосподарського планування, його принципи та методи.
9. Перспективне планування розвитку підприємства.
10. Річне планування економічного і соціального розвитку підприємства.
11. Методика аналізу ринку та маркетингових досліджень.
12. Особливості управління персоналом, витратами та якістю.
13. Страхування і ризик в бізнесі.
14. Управління логістикою та збутом.
15. Суть управління бізнес-проектами та програмами.
16. Продуктивність праці: суть, показники, напрями підвищення.
17. Основні складові системи соціально-трудових відносин.
18. Сторони та суб'єкти соціально-трудових відносин.
19. Методологія стратегічного управління.
20. Якість трудового життя як критерій стану соціально-трудових відносин.
21. Моделі соціально-трудових відносин у міжнародній практиці.
22. Суть і завдання управлінського обліку.
23. Бренд-менеджмент та його особливості.
24. Основні положення ведення переговорів та ділова етика.
25. Суть та особливості PR та лобіювання бізнесу.

26. Регулювання економіки і політики в умовах конкуренції.
27. Основні складові трудового права та їх характеристики.
28. Корпоративна соціальна відповідальність.
29. Поняття й основні принципи організації трудових процесів.
30. Поділ праці, його класифікація та межі поділу праці.
31. Кооперація праці та її форми.
32. Форми організації трудових колективів та їх класифікація.
33. Умови праці й фактори їх формування.
34. Режим праці й відпочинку, періоди працездатності людини.
35. Поняття й види робочих місць, їх організація та обслуговування.
36. Доходи населення та джерела їх формування.
37. Елементи й принципи організації оплати праці.
38. Державне регулювання оплати праці.
39. Характеристика галузевої угоди в АПК щодо регулювання соціально-трудова відносин.
40. Модель максимізації доданої вартості..
41. Ринок праці: поняття та характеристика
42. Мотивація праці.
43. Зайнятість населення та її форми.
44. Політика зайнятості та роль держави в її реалізації.
45. Безробіття як соціально-економічне явище, його форми.
46. Соціальні захист та гарантії у сфері праці.
47. Ринок праці в соціально-економічній системі.
48. Сегментація ринку праці та його функції.
49. Історія становлення й розвитку Міжнародної організації праці.
50. Організаційна структура й порядок роботи Міжнародної організації праці.
51. Цілі й напрями діяльності Міжнародної організації праці.

Комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1

Об'єктами курсу „Управлінська економіка” є:

- 1 господарства населення які виробляють сільськогосподарську продукцію на основі приватної власності на засоби та предмети праці;
- 2 підприємства АПК які функціонують на умовах довгострокових договорів оренди земельних паїв у населення;
- 3 державні та приватні сільськогосподарські підприємства;
- 4 сільськогосподарські підприємства з різною формою власності і господарювання;

2. На які види класифікують працю?

- 1) Управлінська, виконавча
- 2) Професійна, тимчасова, вільна
- 3) Розумова, фізична, проста, кваліфікована
- 4) Абстрактна, конкретна, продуктивна, непродуктивна

3

Організація виробництва – це:

- 1 підприємницька діяльність, яка на основі об'єктивних законів розвитку природи і суспільства вивчає закономірності раціональної побудови і планування сільськогосподарського виробництва та спрямована на виробництво продукції сільського господарства;
- 2 встановлення певних технологічних вимог для забезпечення виробництва засобами і предметами праці для своєчасного виконання запланованих показників та організаційно-управлінські рішення для забезпечення керованості підприємством;
- 3 цілеспрямований вплив на діяльність усіх працівників організації для успішного досягнення встановлених ними ринкових цілей у змінному середовищі шляхом

продуктивного використання наявних ресурсів;

- 4 комплекс заходів, спрямованих на раціональне поєднання процесів праці з матеріальними елементами виробництва в просторі і часі з метою раціонального використання ресурсів для отримання конкурентоспроможної продукції та надання послуг для задоволення попиту споживачів та отримання певних прибутків;

4

Принципи підприємництва на яких ґрунтується господарська діяльність в ринкових умовах:

- 1 внутрігосподарське планування в відповідності до народногосподарського плану та стратегії розвитку держави;
- 2 виконання всіх запланованих показників та постійне збільшення виробництва продукції для задоволення потреб держави;
- 3 негайне збагачення через виробництво найвигідніших видів продукції для забезпечення найвищого статусу в суспільстві;
- 4 свободи вибору напрямків виробництва, надання послуг та посередницької діяльності під власну фінансову і майнову відповідальність, з метою досягнення максимуму прибутку;

5

Основні складові, що характеризують процес сільськогосподарського виробництва:

- 1 земельні та трудові ресурси
- 2 наявність знань, вмінь, навичок та фінансових ресурсів
- 3 земля, будівлі, продуктивна худоба
- 4 праця, предмети праці та засоби виробництва

6

Завдання курсу:

- 1 забезпечити беззбиткове виробництво товарів, виконання робіт та надання послуг;
- 2 забезпечити комплексність знань з економічних дисциплін;
- 3 вирішення організаційних і соціальних питань на селі;
- 4 вивчення закономірностей, методологічних та методичних підходів до організації високопродуктивного сільськогосподарського виробництва і створення раціональних форм підприємств в ринкових умовах;

7

Предметом вивчення курсу є:

- 1 законодавчо-правова база господарської діяльності, аналіз діяльності та облік засобів виробництва;
- 2 внутрішньогосподарські підрозділи сільськогосподарських підприємств;
- 3 процеси праці та технологія виробництва;
- 4 окремі сільськогосподарські підприємства та їх об'єднання, що функціонують у взаємозв'язку між господарюючими об'єктами;

8

Для пізнання процесів організації виробництва користуються такими методами економічних досліджень:

- 1 групування, аналіз, синтез, фінансово-економічний, практичний, кореляційно-регресійний, планово-економічний;
- 2 експериментально-логічним, конструктивно-статистичним, бухгалтерським, біржовим, аналітично-балансовим та графічним;
- 3 теоретичний, статистичний, синтез, діалектичний, політико-економічний;
- 4 монографічним, статистичним, експериментальним, розрахунково-конструктивним, економіко-математичним, балансовим;

9

Суть монографічного методу економічних досліджень процесів організації виробництва

- 1 Це спосіб знайти оптимальне рішення шляхом розробки математичних моделей та використання ЕОМ. Переваги - швидкий і точний. Використовується при оптимізації раціону годівлі, структури посівних площ, поєднанні галузей, розрахунках структури

машино-тракторного парку, розподілу добрив і ін.

2. Метод використовують при зіставленнях, коли загальна величина показника повинна дорівнювати сумі окремих його частин. Н-д: надходження і витрачання кормів, потреба в оборотних засобах (насіння, добриво, паливо та ін.) та їх наявність, потреба в робочій силі та її наявність тощо
3. Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування
4. Це детальне вивчення окремих явищ, характерних для визначеної сукупності дії факторів, з метою всебічного розкриття тих чи інших закономірностей. Вивчається передовий досвід організації підприємств та їх підрозділів, результати впровадження передових технологій, способів організації праці та виробничих процесів, систем оплати праці тощо з метою використання ефективних рішень для поліпшення діяльності. Доцільно проводити і в відстаючих підприємствах з метою виявлення та усунення недоліків

10

Суть статистичного методу економічних досліджень процесів організації виробництва

1. Це спосіб знайти оптимальне рішення шляхом розробки математичних моделей та використання ЕОМ. Переваги - швидкий і точний. Використовується при оптимізації раціону годівлі, структури посівних площ, поєднанні галузей, розрахунках структури машино-тракторного парку, розподілу добрив і ін.
2. Метод використовують при зіставленнях, коли загальна величина показника повинна дорівнювати сумі окремих його частин. Н-д: надходження і витрачання кормів, потреба в оборотних засобах (насіння, добриво, паливо та ін.) та їх наявність, потреба в робочій силі та її наявність тощо
3. Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування
4. Використовують при дослідженні масових даних з метою встановлення кількісного впливу на кінцеві результати виробництва. Основою методу є групування, які передбачають розчленування сукупності явищ на однорідні групи за найбільш суттєвими ознаками, визначення середніх та відносних показників, побудову рядів динаміки, розрахунок індексів

11

Суть експериментального методу економічних досліджень процесів організації виробництва

1. Метод використовують при зіставленнях, коли загальна величина показника повинна дорівнювати сумі окремих його частин. Н-д: надходження і витрачання кормів, потреба в оборотних засобах (насіння, добриво, паливо та ін.) та їх наявність, потреба в робочій силі та її наявність тощо
2. Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування
3. Використовують при дослідженні масових даних з метою встановлення кількісного впливу на кінцеві результати виробництва. Основою методу є групування, які передбачають розчленування сукупності явищ на однорідні групи за найбільш суттєвими ознаками, визначення середніх та відносних показників, побудову рядів динаміки, розрахунок індексів
4. Застосовують при виробничій перевірці розроблених рекомендацій, обґрунтуванні ефективності нових організаційних рішень, технологічних прийомів та ін. Враховують як позитивні так і негативні результати. Головна умова використання методу -

достовірність експерименту, обґрунтованість вибору методики, визначення системи показників для порівняльної оцінки результатів досліджу

12

Суть розрахунково-конструктивного (варіантного) методу економічних досліджень процесів організації виробництва

- 1 Це детальне вивчення окремих явищ, характерних для визначеної сукупності дії факторів, з метою всебічного розкриття тих чи інших закономірностей. Вивчається передовий досвід організації підприємств та їх підрозділів, результати впровадження передових технологій, способів організації праці та виробничих процесів, систем оплати праці тощо з метою використання ефективних рішень для поліпшення діяльності. Доцільно проводити і в відстаючих підприємствах з метою виявлення та усунення недоліків
- 2 Використовують при дослідженні масових даних з метою встановлення кількісного впливу на кінцеві результати виробництва. Основою методу є групування, які передбачають розчленування сукупності явищ на однорідні групи за найбільш суттєвими ознаками, визначення середніх та відносних показників, побудову рядів динаміки, розрахунок індексів
- 3 Застосовують при виробничій перевірці розроблених рекомендацій, обґрунтуванні ефективності нових організаційних рішень, технологічних прийомів та ін. Враховують як позитивні так і негативні результати. Головна умова використання методу - достовірність експерименту, обґрунтованість вибору методики, визначення системи показників для порівняльної оцінки результатів досліджу
- 4 Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування

13

Суть економіко-математичного методу економічних досліджень процесів організації виробництва

- 1 Метод використовують при зіставленнях, коли загальна величина показника повинна дорівнювати сумі окремих його частин. Н-д: надходження і витрачання кормів, потреба в оборотних засобах (насіння, добриво, паливо та ін.) та їх наявність, потреба в робочій силі та її наявність тощо
- 2 Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування
- 3 Це детальне вивчення окремих явищ, характерних для визначеної сукупності дії факторів, з метою всебічного розкриття тих чи інших закономірностей. Вивчається передовий досвід організації підприємств та їх підрозділів, результати впровадження передових технологій, способів організації праці та виробничих процесів, систем оплати праці тощо з метою використання ефективних рішень для поліпшення діяльності. Доцільно проводити і в відстаючих підприємствах з метою виявлення та усунення недоліків
- 4 Це спосіб знайти оптимальне рішення шляхом розробки математичних моделей та використання ЕОМ. Переваги - швидкий і точний. Використовується при оптимізації раціону годівлі, структури посівних площ, поєднанні галузей, розрахунках структури машино-тракторного парку, розподілу добрив і ін.

14

Суть балансового методу економічних досліджень процесів організації виробництва

- 1 Передбачає розробку кількох варіантів вирішення організаційно-економічного завдання з тим, щоб після розрахунків та порівнянь, обрати найбільш доцільний та ефективний варіант. Широкого застосування набув при реформуванні підприємств, визначенні спеціалізації та перспективного планування

- 2 Це детальне вивчення окремих явищ, характерних для визначеної сукупності дії факторів, з метою всебічного розкриття тих чи інших закономірностей. Вивчається передовий досвід організації підприємств та їх підрозділів, результати впровадження передових технологій, способів організації праці та виробничих процесів, систем оплати праці тощо з метою використання ефективних рішень для поліпшення діяльності. Доцільно проводити і в відстаючих підприємствах з метою виявлення та усунення недоліків
- 3 Це спосіб знайти оптимальне рішення шляхом розробки математичних моделей та використання ЕОМ. Переваги - швидкий і точний. Використовується при оптимізації раціону годівлі, структури посівних площ, поєднанні галузей, розрахунках структури машино-тракторного парку, розподілу добрив і ін.
- 4 Метод використовують при зіставленнях, коли загальна величина показника повинна дорівнювати сумі окремих його частин. Н-д: надходження і витрачання кормів, потреба в оборотних засобах (насіння, добриво, паливо та ін.) та їх наявність, потреба в робочій силі та її наявність тощо

15. Які Ви знаєте основні показники ефективності праці?

- 1) Рентабельність праці
- 2) Продуктивність праці
- 3) Трудомісткість
- 4) Норма праці

16. Яка відмінність між сторонами й суб'єктами соціально-трудових відносин?

- 1) Суб'єкти мають лише первинні, а сторони можуть мати як первинні, так і делеговані права в регулюванні соціально-трудових відносин
- 2) Сторони мають лише делеговані, а суб'єкти – первинні права в регулюванні соціально-трудових відносин
- 3) Сторони мають лише первинні, а суб'єкти можуть мати як первинні, так і делеговані права в регулюванні соціально-трудових відносин
- 4) Різниця немає

Упишіть правильну відповідь

10. Що означає кооперація праці?

- 1) Це розмежування трудової діяльності людей у процесі їх спільної праці, наслідок спеціалізації виробництва
- 2) Об'єднання трудової діяльності людей, що беруть участь у виконанні одного й того ж або різних, але пов'язаних між собою виробничих процесів
- 3) Це об'єднання економічно активного населення в межах галузей економіки (промисловості, сільському господарстві тощо)
- 4) Це спеціалізація населення працездатного віку усередині кожного підприємства, його виробничих ділянок, ферм, цехів.

11. Які режими праці та відпочинку Ви знаєте?

- 1) Внутрішньогосподарський, загальногосподарський, квартальний
- 2) Внутрішньо змінний, тижневий
- 3) Добовий, місячний, річний
- 4) Внутрішньо денний, середньодобовий

12. Тарифна система оплати праці використовується...

- 1) для контролю за нарахуванням заробітку робітникам
- 2) для оцінки складних (кваліфікованих) робіт
- 3) для формування фонду оплати праці колективу
- 4) для забезпечення співвідношення оплати праці різних категорій працівників

13. Чим відрізняються системи оплати праці між собою?

- 1) Способом поєднання основної й додаткової оплати праці
- 2) Використанням видів оплати праці
- 3) Об'єктом нарахування заробітку
- 4) Джерелом формування фонду оплати праці

14. За якою формулою розраховується розцінка оплати праці за одиницю рослинницької продукції?

- 1)
$$P_{on} = \frac{T_{\phi} \cdot K_m}{B}$$
- 2)
$$P_{on} = \frac{T_{зм} \cdot K_m \cdot f_{впр}}{B_{впр}}$$
- 3)
$$P_{on} = \frac{T_{зм} \cdot K_m}{B}$$
- 4)
$$P_{on} = \frac{T_{\phi} \cdot K_m}{T_o}$$

15. У якому розмірі (у %) встановлено надбавку за кваліфікацію роботи для водіїв вантажних автомобілів II класу?

Упишіть правильну відповідь

16. Який вид безробіття викликається економічною кризою, коливаннями темпів розвитку економіки?

- 1) Фрикційне
- 2) Структурне
- 3) Інституційне
- 4) Циклічне

17. Розставте правильні визначення термінів

1. Номінальна заробітна плата	А. Сума грошей, які отримує працівник за виконану роботу чи відпрацьований час, кількість і якість витраченої праці та кінцеві результати діяльності підприємства
2. Реальна заробітна плата	В. Ринкова вартість сукупності життєвих засобів, необхідних для відтворення робочої сили в грошовому виразі, що залежить від стану ринку праці й потреб людини
3. Ціна робочої сили	С. Сума споживчих благ, які можна придбати на отриману заробітну плату, що залежить від рівня цін на життєві блага

8. Методи навчання.

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні (лекція, пояснення, бесіда тощо);
- наочні (ілюстрація, презентація, демонстрація тощо);
- практичні (практичні роботи, реферати, розрахунково-графічні, розрахункові роботи, вправи тощо);
- репродуктивні;
- творчі або проблемно-пошукові;
- стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

9. Форми контролю.

Контроль успішності навчання студентів проводиться у формах поточного і підсумкового контролю.

Оперативний поточний контроль знань з дисципліни проводиться за допомогою таких методів:

- письмові контрольні роботи за темами лекційного курсу та практичним завданнями;
- тестування знань студентів з певного розділу (теми) або з певних окремих питань дисципліни;
- усне опитування;
- виступ з рефератом, участь у дискусії.

Рубіжний (модульний) поточний контроль проводиться у формі письмових модульних контрольних робіт, до яких включаються теоретичні та практичні завдання, що складають змістовний модуль.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у формі екзамену, який проводиться у комбінованій формі.

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно з “Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України ” від 27.12.2019, протокол № 5 з наступної таблиці.

Оцінка національна	Рейтинг студента, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	74 – 89
Задовільно	60 – 73
Незадовільно	0 – 59

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

В ході вивчення дисципліни «Управлінська економіка» студенти будь-якої форми навчання можуть використовувати наступне методичне забезпечення:

- методичні рекомендації до вивчення дисципліни та виконання контрольної роботи для студентів за напрямом підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» усіх форм навчання;
- електронний конспект лекцій;
- завдання для виконання практичних занять.

12. Рекомендована література

– основна;

1. Балан О.Д. Методичні вказівки для виконання практичних занять з дисципліни «Управлінська економіка». – К.: ЦП «Компринт» 2018. – 69 с.
2. Балан О.Д. Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу з дисципліни «Управлінська економіка». – К.: ЦП «Компринт» 2018. – 141 с.
3. Березін, О. В. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / О. В. Березін, С. Т. Дуда, Н. Г. Міценко – Львів : Магнолія, 2011. – 308 с.
4. Економіка праці і соціально-трудова відносини: підручник / [О.В. Шкільов, О.Д. Балан, В.А. Ткачук, Є.О. Ланченко, І.П. Гаврилюк, В.А. Ярославський, С.С. Барабан]; за ред. О.В. Шкільова. – К.: ЦП “Компринт”, 2015. – 750 с.
5. Кит П., Янг Ф. Управленческая экономика. Инструментарий руководителя. 5-е изд. / Пер. С англ. – СПб.: Питер, 2008. – 624 с: ил. – (Серия «Классика МВА»).
6. Кузьмін, О. Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, У. І. Когут ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 243 с.
7. Майер Д.М. Основні проблеми економіки розвитку / Д.М. Майер, Джемс Е. Раух / за ред. А. Філіпенко : пер. з англ. Даніела Олесевич. – К. : Вид-во "Либідь", 2003. – 684 с.
8. Прус, Л. Р. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / Прус Л. Р. ; ПВНЗ «Ун-т економіки і підприємництва». – Хмельницький : Метод.-вид. центр ПВНЗ «УЕП», 2010. – 364 с.
9. Управління проектами в підприємницьких структурах : навч. посіб. / В. Р. Кучеренко [та ін.] ; Одес. нац. екон. ун-т. - 2-ге вид., випр. і перероб. - О. : Астропринт, 2013. - 268 с.
10. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих та ін. – К. : ЦУЛ, 2006. – 362 с.

– допоміжна.

1. Бушуєв, С. Д. Управління програмами інноваційного розвитку на основі систем знань P2M : конспект лекцій для студ., які навчаються за спец. 8.18010013 «Управління проектами» / С. Д. Бушуєв, Н. С. Бушуєва ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К. : КНУБА, 2013. - 91 с.
2. Бикова, В. Г. Оцінка та управління фінансово-економічним потенціалом підприємств загальнодержавного значення : монографія / В. Г. Бикова. – Д. : Наука і освіта, 2008. – 108 с.

3. Верхоглядова, Н. І. Управління трудовим потенціалом підприємств : монографія / Н. І. Верхоглядова, Н. А. Іваннікова, О. В. Лаврінченко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – 284 с.
4. Гавва, В. Н. Оценка потенциала предприятия и отрасли / В. Н. Гавва. – Харьков : Нац. аэрокосм. ун-т «Харьк. авиац. ин-т», 2004. – 287 с.
5. Головкова, Л. С. Сукупний економічний потенціал корпорації: формування та розвиток : монографія / Л. С. Головкова. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2009. – 340 с.
6. Григор'єва, Л. В. Формування структури маркетингового потенціалу підприємств легкої промисловості : монографія / Л. В. Григор'єва. – Тернопіль : ТЗОВ «Терно-граф», 2011. – 344 с.
7. Гудзинський, О. Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект) : монографія / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир, Т. О. Гуренко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
8. Діагностика стану підприємства: теорія і практика: монографія / за заг. ред. проф. А. Е. Воронкової. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 448 с.
9. Инвестиционный потенциал в основе реализации инновационных проектов / С. Б. Холод и др.; под. науч. ред. д-ра экон. наук, проф. В. А. Ткаченко. – Д. : Монолит, 2010. – 359 с.
10. Иванов, Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток : монографія / Ю. Б. Иванов, П. А. Орлов, О. Ю. Иванова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 352 с.
11. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия: науч. изд. / Ю. Б. Иванов, А. Н. Тищенко, Н. А. Дробитько, О. С. Абрамова. – Харьков : Изд-во. ХНЕУ, 2004. – 256 с.
12. Лігоненко, Л. О. Антикризове управління підприємством : навч. посіб / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко. – К. : КНТЕУ, 2005. – 377 с.
13. Логачова, Л. М. Управління проектами : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Логачова, О. В. Логачова. - Суми : Університетська книга, 2011. - 208 с.

14. Мендрул, О. Г. Управління вартістю підприємств / О. Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2002. – 272 с.

15. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за ред. Ю. С. Шипуліної. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус»», 2012. – 458 с.

16. Мешко, Н. П. Управління інноваційно-інвестиційним потенціалом мезорівня в умовах міжнародної інтеграції : монографія / Н. П. Мешко. – Д. : Вид-во ДНУ, 2008. – 428 с.

17. Новікова, М. М. Системне управління трудовим потенціалом підприємства : монографія / М. М. Новікова. – Харків : Вид-во. ХНЕУ, 2008. – 212 с.

18. Отенко, И. П. Механизм управления потенциалом предприятия : научн. изд. / И. П. Отенко, Л. М. Малярец. – Х. : ХГЭУ, 2003. – 220 с.

19. Отенко, И. П. Анализ та оцінка потенціалу підприємства : наук. вид. / И. П. Отенко, Л. М. Малярец, Г. А. Іващенко – Х. : ХНЕУ, 2007. – 348 с.

20. Петрович, Й. М. Інноваційний потенціал управління організацією : монографія / Й. М. Петрович, Л. М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2010. – 184 с.

21. Прохорова, В. В. Управління економічним потенціалом підприємств: монографія / В. В. Прохорова, О. В. Божанова. – Х. : Вид-во «НТМТ», 2011. – 220 с.

22. Формування та оцінювання потенціалу підприємства : навч. посіб. / Т. В. Калінеску, Ю. А. Романовська, С. Ф. Большенко та ін. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2007. – 352 с.

23. Чимшит, С. И. Управление потенциалом сложных социально-экономических систем / С. И. Чимшит – Д. : Монолит, 2008. – 362 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <https://nubip.edu.ua/node/10051/3>
2. www.zakon.rada.gov.ua
3. www.ukrstat.gov.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр», спеціальність 051 «Економіка»	Кафедра економіки праці та соціального розвитку, 2020-2021 н. р.	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1 з дисципліни «Управлінська економіка»	Затверджую: Зав. кафедри _____ (підпис) Єрмаков О.Ю. __._.20__ р.
Екзаменаційні запитання (максимальна оцінка 10 балів за відповідь на кожне запитання)			
1. Економічні методи науки «Управлінська економіка» та характеристика монографічного, статистичного та експериментального методів.			
2. Управління трудовими ресурсами як система.			
Тестові завдання різних типів (максимальна оцінка 10 балів за відповіді на тестові завдання)			

Питання 1. Вихідні дані для планування:

1	Забезпечення виробництва попередньо визначених провідних культур за умов недопущення погіршення якості земель, зниження їх родючості, з урахуванням вимог охорони навколишнього середовища;
2	Показники досягнутого рівня господарської діяльності та їх аналіз; контрольні цифри капіталовкладень; норми, нормативи і ліміти на ресурси; ринки збуту; нормативи податків;
3	Документація господарства за останні 5 років; планова врожайність сільськогосподарських культур; досягнутий рівень продуктивності тварин; забезпеченість трудовими ресурсами;
4	Економічні зв'язки господарства, спеціалізація підприємства, концентрація виробництва, вимоги до охорони навколишнього середовища;

Питання 2. Тарифна система оплати праці

1	Один з способів оплати праці
2	Це система взаємовідносин між роботодавцем і працівником
3	Вид оплати праці
4	Сукупність факторів, які визначають співвідношення між розміром оплати праці, її якістю, кваліфікацією працівника.

Питання 3. Визначення спеціалізації сільськогосподарського виробництва:

1	зосередження виробництва одного або кількох видів сільськогосподарської продукції на певній території;
2	форма суспільного поділу праці, спрямована на підвищення ефективності функціонування аграрних підприємств;
3	переважаючий розвиток однієї або кількох галузей у виробництві товарної продукції в окремих аграрних підприємствах, районах, областях регіонах;
4	форма організації сільського господарства, яка дає можливість зосередити виробництво нових видів продукції в окремих регіонах і підприємствах з метою одержання максимальної ефективності господарської діяльності;

Питання 4. Організаційно-економічна суть спеціалізації

1	Використання передових та прогресивних технологій виробництва продукції
2	Полягає в суспільному поділі праці, що зумовлює виділення певних галузей та підгалузей відповідно до потреб суспільства
3	Вона визначає найкращі шляхи розвитку підприємства на перспективу
4	Забезпечення виробництва продукції з найбільшим коефіцієнтом товарності

Питання 5. Додаткову оплату праці нараховують за:

1	Якість, стислі строки виконання робіт, підвищена оплата на важливих роботах, стаж, класність, кваліфікацію, надбавки на шкідливих роботах та нарізних видах транспорту
2	Збереження та ефективного використання техніки, економію енергоресурсів та інших прямих затрат, високі врожаї та прибутки, навчання молодих працівників
3	відпрацьовані людино-години, стаж, класність, кваліфікацію, надбавки на шкідливих роботах, високі врожаї та прибутки, навчання молодих спеціалістів
4	Обсяги виконаних робіт, кількість виробленої продукції, відпрацьовані людино-години

Питання 6. Як визначається загальна сума заробітку трудового колективу в кінці року.

А. Шляхом множення акордної розцінки на	1. коефіцієнт трудової участі
Б. Шляхом ділення акордної розцінки на	2. обсяг виробленої продукції
	3. кількість середньорічних працівників
	4. обсяг робіт в еталонних гектарах

Питання 7. За звітний період обсяг виробництва цеху збільшився на 16%, а сукупні витрати зросли з 380 000 грн. до 440 000 грн.

- Розподілити загальні витрати звітного періоду на змінні та постійні на основі їх динаміки.

- Обчислити планові витрати, якщо обсяг виробництва в плановому періоді зросте на 10%.

Питання 8. Визначити приріст урожайності ячменю за рахунок додаткової кількості внесених добрив, якщо заплановано внести N15 P20 K20 кг.д.р. Винос поживних речовин з ґрунту для утворення 1 ц основної і побічної продукції: N2,5 P1,1 K2,2 кг.д.р.

Питання 9. Розрахувати мінімальну годинну та змінну тарифну ставку оплати праці механізатора 5 розряду, якщо мінімальна заробітна плата в державі – 1218 грн/міс; річний норматив часу – 2002 год; міжгалузевий коефіцієнт – 1,02; між розрядний коефіцієнт – 1,55; міжпосадовий коефіцієнт - 1,29.

Питання 10. Визначити фонд оплати праці механізатора I класу, стаж роботи 11 років на луценні стерні, якщо норма виробітку 16,3 га/зм., фактично виконано 18 га, тарифна ставка оплати праці 47,70 грн/год. Нарахування на заробітну плату 22%.

«Бланк еталонних відповідей на білет №1»

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Факультет

Економічний

Освітній ступінь «Магістр»

Спеціальність

051 «Економіка»Дисципліна «Управлінська економіка»

Бланк еталонних відповідей на білет № 1

1. Під методом розуміють спосіб пізнання предмета, що вивчається. Організація виробництва пізнається в поєднанні теорії і практики. Методологічною основою такого пізнання є діалектичний метод, який розглядає розвиток усіх явищ в їх взаємодії та взаємозв'язку, в переході кількісних змін в якісні, в єдності і боротьбі протилежностей. Теоретичною основою науки є політична економія.

Методи економічних досліджень: монографічний, статистичний, експериментальний, розрахунково-конструктивний, економіко-математичний, балансовий і ін.

Монографічний - це детальне вивчення окремих явищ, характерних для визначеної сукупності дії факторів, з метою всебічного розкриття тих чи інших закономірностей. Вивчається передовий досвід організації підприємств та їх підрозділів, результати впровадження передових технологій, способів організації праці та виробничих процесів, систем оплати праці тощо з метою використання ефективних рішень для поліпшення діяльності. Доцільно проводити і в відстаючих підприємствах з метою виявлення та усунення недоліків.

Статистичний метод використовують при дослідженні масових даних з метою встановлення кількісного впливу на кінцеві результати виробництва. Основою методу є групування, які передбачають розчленування сукупності явищ на однорідні групи за найбільш суттєвими ознаками, визначення середніх та відносних показників, побудову рядів динаміки, розрахунок індексів.

Експериментальний метод застосовують при виробничій перевірці розроблених рекомендацій, обґрунтуванні ефективності нових організаційних рішень, технологічних прийомів та ін. Враховують як позитивні так і негативні результати. Головна умова використання методу - достовірність експерименту, обґрунтованість вибору методики, визначення системи показників для порівняльної оцінки результатів досліджу.

2. *Трудові ресурси* – це частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає тій чи іншій сфері діяльності.

Персонал підприємства – це сукупність постійних працівників, що отримали необхідну професійну підготовку та мають досвід практичної діяльності.

Управління кадрами – це процес планування, добору, підготовки, оцінювання та безперервної оцінки кадрів, спрямований на раціональне їх використання, підвищення ефективності виробництва і, в кінцевому результаті, на поліпшення якості життя.

Управління трудовими ресурсами як система складається з окремих підсистем, кожна з яких містить у собі ряд напрямів, що складають підсистеми, і має самостійне значення, здійснюючи в той же час вплив на систему в цілому. На рівні підприємства в систему управління трудовими ресурсами входять такі підсистеми:

Перша підсистема – формування трудових ресурсів:

- планування;
- набір;
- добір.

Друга підсистема – розвиток трудових ресурсів:

- професійна орієнтація і адаптація;
- оцінка трудової діяльності;
- підготовка керівних кадрів;
- управління просуванням по службі.

Третя підсистема – підвищення якості трудової діяльності:

- мотивація праці;
- удосконалення організації праці і його оплати.

1	2
2	4
3	3
4	2
5	1
6	A-2
7	$C_3=435000, C_n=5000, C_{план}=483500$
8	3,6 ц/га
9	14,89; 104,23
10	595,97 грн/зм.

Загальна кількість еталонних елементів, $K_{заг}$ - _____

Підпис НПП, що відповідає за дисципліну _____ (_____)